

9. april 1945.

Så har vi da opplevd vår fjerde 9. april under tyskernes jernfått. Det hadde vi i 1940 ikke trodd at vi skulle kunne greie oss igjennom, om enn ikke så meget av frykt for den materielle tilintetgjørelse av vårt land og den ernæringsmessige utgraving av vårt folks motstandskraft, så simpel ten av følelsen av det absolutt uutholdelige i at vi i så mange år skulde leve med kniven på strupen under terroren fra et folk som framfor alt utmerket seg ved sin moralske mindreværdighet. - Vi har hver 9. april håpet at det var den siste under tysk okkupasjon, denne gang vet vi at det er den siste. Tyskland vil om ikke lange være fullstendig besatt av våre allierte stormakters tropper, og så kommer vår tid. Vi vet hvad vi har gått igjennom i disse lange, smertefulle år, men hvad vi enn skal oppleve fra tyskernes side, for vi har fått dem ut av landet, det vet vi ikke. Det er for det første ikke tvil om at tyskerne har planer om omfattende ødeleggelser av livsviktige norske verdier, som elektrisitetsverk og vår fiskerflåte, for de trekker seg ut. Finnmarken gir oss et klart bilde av hvorledes tyskerne har tenkt seg at landskapene bør se ut etter en tilbaketrekning. Dessuten virker det som om den tyske ledelse er fast besluttet på at tyskerne skal slåss til siste mann hvor de enn befinder seg. Kampen kommer snart ikke til å gjelde selve Tyskland, men forsvaret av de tyske krigsforbrytere, og Norge er etter alt å dømme et av de steder som den tyske ledelse har sett seg ut til sitt forsvar. General Eisenhower sendte for kort tid siden en melding til president Roosevelt hvor han påpeker at de tyske styrker fortsetter kamphandlingene i de områder hvor de greier å klare seg fast, selvom frontlinjen er rykket langt forbi dem. Han tar som eksempel de tyske stillinger ved den franske vestkyst og regner med at Danmark og Norge vil bli liknende tyske motstandssentra. En dag vil de allierte stormakter erklære krigen for avsluttet og behandle alle tyskere som fortsetter krigshandlingene som frantirører. Under slike forhold er det en sjanse for at tyskerne foretrekker å strekke våpen i Norge, i hvert fall dersom overmakten er tilstrekkelig stor. Det ser ut til at Sverige kommer mer og mer i brennpunktet når det gjelder vår befrielse. Vi trenger i en slik situasjon tyngden av det svenske militærvesen, foruten fri gjennomfart for allierte stridskrefter samt baser for disse flyvåpen. Det er ikke rimelig at vestmaktene skulle risikere noen landsetning på vår vestkyst så lenge det er mulig å nå Norge gjennom Sverige, etterat Danmark er blitt befrikk. Hvordan den militære situasjon enn utvikler seg i tida framover for vårt land, så må vi dog regne med at vi har en prøvelsens tid i vente, kanskje den hardeste under krigen. Nu vil det kreves disiplin og offervilje til det ytterste av oss, men så er det også Norges endelige frigjørelse det dreier seg om.

Kong Håkon har sendt en hilsen hjem i anledning den 9. april hvor han særlig minnes dem som under krigen har gitt sitt liv for vår felles sak. Han appellerte til oss om å stå sammen under gjenoppbygningen av Norge, så resultatet ble de falnes ofre verdig. Det er naturlig for oss at 9. april er de falnes dag. Det er en sorgens dag for vårt folk samtidig som dagen har en appell til oss om innsats for frihet og rettferdighet. Allerede før 9. april 1940 bygnte tyskerne sitt bakholdsangrep på nordmennene. På torpederte norske fartøyer og ikke mindre enn 377 norske sjøfolk mistet livet på denne måten i tida mellom 3. sept. 39 og 9. april 40. Under krigen i Norge gav 1400 nordmenn sitt liv under forsvaret. Deriblandt er også sivile mennesker som ble skutt uten den ringeste anledning til å forsvare seg. 25 000 norske sjømenn befant seg utenfor norsk farvann 9. april 40. Av disse menn i handelsflåten er otterhvert 3000 falt. De fleste av dem falt under slaget om Atlanterhavet, andre under anstrengelsene på å bringe forsyninger fram til våre allierte styrker i Russland, mens atter andre omkom under frakten av olje fra fangstfeltene i Sydhavet. Vår handelsflåtes menn

har også vært med i første linje under de mange og dristige landganger i Afrika, Italia, Normandie osv. De var alltid blandt de første som nådde fram til landgangsstedene. Den norske krigsmarine har 7500 mann under våpen, og de har hatt tap på tilsammen 600 mann. Også innen krigsmarinen var tapene størst den første tida. Vårt flyvåpen, som likesom handelsflåten og krigsmarine, har hevdet seg blandt de beste, har hatt tap på mellom 200 og 300 flygere. De norske landtropper har i stor utstrekning måttet vente i disse årene for å delta i Norges frigjøring. Allikevel taler 16 trekors på Svalbard, 4 i Normandie og 8 på Walcheren sitt tydelige sprog om deres iver etter å komme med. Norske commandostyrker har ofte vært i land på Vestkysten, og idag behersker norske styrker de befrikkede områder i nord.

Den norske hjemmefronten har ifølge tyske opplysninger hatt 324 døde, men i virkeligheten har tyskerne tatt livet av mange flere, kanskje dobbelt så mange. Blandt tapene som hjemmefronten har hatt i sin nærmest forsvarsløse kamp mot tyskerne må også regnes alle de tusen tapre nordmenn som sitter i konsentrasjonsleire. Våre beste folk her hjemme var kanskje de første i kampen, og de er i stor utstrekning ikke lenger i våre rekker. De er falt, flyktet eller sitter i konsentrasjonsleire. De var pionerer i vår frihetskamp og skapte for en stor del den front som nå utgjøres av hele folket. Det norske folks tap under krigen hittil er visstnok under 10 000 mann, og i forhold til hele folketallet er det ikke så meget som våre allierte stormakter har tatt. Men i Norge hvor befolkningen er så liten at "hver fallen er bror og venn" kan man ikke telle i tall, men i mennesker.

Men vi minnes våre egne falne den 9. april, vil vi også ta med de falne danske patrioter. I deres tapre kamp mot tyskerne gav de sine liv for den samme sak som de norske patrioter idet de foruten å slåss for sitt eget folks frie liv også har greidd effektivt inn i den alminnelige militære front under slaget om kommunikasjonslinjene i nord. Danmark gør sannsynligvis sin befrielse i møte for Norge, men deres befrielse vil føles for oss som en del av vår egen. For det er sterke bånd som idag strekker seg over Skagerrak.

Nordmenn, tiden er snart inne for vårt land! Vår front har fått mange sår, og kampen kan bli hard på slutten. Men vi har flere med oss mellom rekkene enn vi kan se.

UKEN SOM GIKK (5. - 11. april)

Uken er Montgomerys. Gjennom en rekke briljante operasjoner på nordavsnittet er han i ferd med å avskjære hele den nordvestlige kvadrant av festningen Tyskland, og vil dermed oppnå en rekke meget betydningsfulle strategiske mål: 1) å avskjære de tyske styrker i Nederland, anslagsvis 100 000 mann, 2) gjennomføre en forholdsvis rask befrielse av Nederland, som vel i øyeblikket trenger det mer enn noe annet besatt område, 3) sette Haag-kysten definitivt ut av spillet som basis for V-våpnene mot England, 4) avskjære tyskerne adgang til en rekke av de viktigste flåtehamner på Nordsjøkysten (Emden, Wilhelmshafen, Cuxhafen m.v.), foruten at Bremen og i neste omgang Hamburg settes ut av spillet både som havnebyer (viktige bl.a. for forbindelsen med Danmark og Norge) og som sentrer for tysk industri, ikke minst ubåtverfter.

Den første lås bak de tyske styrker i Nederland synes alt å ha smekket i, idet forbindelsen mellom Vestholland og Tyskland er brutt, eller iallfall på det nærmeste brutt, gjennom den kanadiske 1. armés offensiv fra Arnhem-avsnittet mot Zuidersjøen og ved luftlandsetninger i området øst for sjøen. Zutphen og Deventer er tatt, og kanadiere har fått kontakt med de flybårne tropper leger nord. Det kjempes i øyeblikket i Meppel-distriktet og den viktige retratt-jernbane for tyskerne mellom Zwolle og Groningen er brutt.

Montgomerys neste steg ut mot sjøen har fulgt elva Ems nordover, og de britiske styrker er her trengt fram til et punkt bare 35 km fra Emden som

ligger helt ute ved kysten. Den 3. støtkile går mot Wesermunningen og Bremen, og de mest framskutte panserspissar av 2. britiske armé står 6 km fra byen, sørst for denne. Byen Verden, som også ligger ved Weser, noe lenger sørst, er tatt.

Omgående bevegelse mot Hamburg? I tillegg til disse 3 stot ut mot kysten synes man også å kunne skimte konturene av en ny og enda årgjerrigere operasjon. Sør for Verden er de britiske styrker nemlig gått over Weser på en rekke steder, bl.a. ved det erobrede Minden, og stått videre østover. Hannover, som er et overordentlig viktig knutepunkt for hele Nordvest-Tysklands trafikknett og en betydningsfull industriby (med bl.a. 2/3 av den tyske bilproduksjon), ble nylig erobret den 11. april; byen var forøvrig alt da nærmest i hendene på de utenlandske arbeidere og allierte krigsfanger, et tydelig tegn på en økende oppløsning i landet.

I dette avsnitt, hvor også styrker fra den amerikanske 1. og 15. armé opprener, har så en kolonne rykket videre øst over og står bare 8 km fra byen Braunschweig, mens en annen rykker nordover langs jernbanen til Hamburg og allerede nærmer seg Celle. Disse styrker har forlengst latt elva Leine bak seg, og når de har forsært Aller, som flyter forbi Celle, vil de uten å støte på noen naturhindringer kunne rykke fram over den flate Lüneburger-heide, som egner seg ypperlig for mekaniserte styrkers operasjoner, og dels rette en trussel direkte mot Hamburg og Elbenlinjen, dels støte fram nord-nordvestover og bl.a. omfatte Bremen fra øst. De formentlige tyske planer om å yte motstand for alvor foran Bremen og Weser-munningen vil dermed måtte avskrives, og Tysklands nest største by og største havn vil være direkte i faresonen.

Mot Magdeburg og Leipzig. Lenger sør har amerikanerne på det nærmeste utflankert byen Braunschweig og rykket inn i Goslar som ligger i den nordlige utkant av Harz. Sør for fjellene har de etter erobringen av Göttingen også rykket videre østover og har nådd Nordhausen, en by som ligger nesten 100 km øst-nordøst for Kassel. Dette vil si at Weserlinjen alt er totalt gjennombrutt, at amerikanerne står på terskelen til Sachsen og at de over stettlandet her rykker faretruende nær den store by Magdeburg og Elbenlinjen. (Etter de seneste svenske meldinger er Elben nådd s. for Magdeburg)

Lenger sør er Bühlhausen tatt og passert, og i det innesluttede Eisenach har 3. amerikanske armé nekkjempet de siste motstandsreder, har erobret Gotha (med den tyske riksbanks gull- og valuta-reserve gjemt i en saltgruve) og på det nærmeste innesluttet Erfurt. Sør for Thüringer Wald har andre styrker tatt Schallkalden og Weimingen, og rykket fram til Korbach, bare 80 km fra den tsjakkoslovakiske grense. Her står 3. armé opp til 7. amerikanske armé avsnitt; den nærmer seg Schweinfurt ved Main (med de berømte kuldelegerfabrikkene, som det allierte flyvåpen ifjor satte så meget inn på å holde ut av krigen), og står bare 25 km fra Bamberg. Den franske 1. armé står 15 km fra Stuttgart.

Dette vil si at de amerikanske arméer alt retter en farlig trusel mot det saksiske industriområde med byer som Leipzig, Chemnitz og (i neste omgang) Dresden, og at faren for en kløving av Tyskland i en nordlig og en sørlig sektor vokser betydelig for hver dag som går. Amerikanerne står nå ikke mer enn dobbelt så langt fra Dresden som russerne ved Heisse, og ved en samordnet offensiv fra øst og vest, som man nå forutse, vil kløvingen en meget snart kunne være en kjennsajerning, med avgjørende følger for de tyske planer om å trekke seg tilbake med hovedstyrkene til fjellene i sør og forsøke å gjøre den siste stand der.

Likvideringen av Ruhrflommen går jevnt og sikkert framover. Periferer tyske støttepunkter som Hamm og Soest er tatt, og Duisburg, Oberhausen, Gelsenkirchen, Dortmund og Essen er besatt; ved Kruppverkene i denne siste by hadde all virksomhet ligget nede etter det dødeliggende siste flyangrep i midten av mars. På 2 dager er det tatt 36 000 menn til fange i Ruhr-området av en samlet anslått styrke på 100 000; det tyder ikke på at det her vil bli ført noe hårdnakket "pinnsinstilling"-forsvar av samme art som f. eks. i Königsberg og Breslau på østfronten. Moralene er ikke lenger hva den var i den tyske armé; i løpet av de to første uker etter overgangen over Rhinen ble det tatt 351 000 fanger. Siden invasjonen, som ennå ikke ligger

mer enn 10 måneder tilbake i tiden, er det tatt over 1 300 000 fanger i vest, og man regner at det for tiden blir satt ut av spillet 37 000 mann tyske tropper daglig som fanger, falne og sårade. Slik vil det ikke kun fortsatte lenge. I virkeligheten er den tyske kir alt ubehjelpelig slått vest. Den videre allierte framrykning er langt mer et spørsmål om å organisere transporten av egne forband og forsyringer enn om å kjempe.

De russiske fløyene. Ved Odenheise-fronten er russerne fremdeles passive men man kan sikkert regne med at den siste, avgjørende offensiv er meget nær forestående. Oppbyggingen av støtten her tatt lang tid, og store styrker fra nordflanken er først i den siste tid blitt frigjort, etter Danzig Gdynias og Königsbergs fall. At russerne vil være med om siste runde, kan man anse som gitt. De vil sikkert ikke forsøtte sin sjanse til å komme fi til Berlin.

I mellomtiden fortsetter operasjonene på fløyene med betydelige resultater. Den 9. april kapitulerte restene av garnisonen i Königsberg, ca. 30 000 mann med kommandanten general Lasch, i spissen. Det betegner avslutningen på en langvarig og forbitret kamp som har kostet tyskerne et par hundre tusen menn av elitesyrkane, og det betyr at den tyske ledelse definitivt må skrinlegge de størstilte planer om et angrep fra Østpreussens Pommer mot den lange, utsatte russiske nordflanka. Blant byttet i Königsberg var 2000 kanoner, 6500 biler og 600 lokomotiver!

Ikke mindre betydningsfulle er operasjonene på sørflyøyen, hvor Tolbuhin og Malinovski etter Bratislavas fall den 5. april rettet et lynsnart dobbeltstøt mot Wien. Den østerrikske hovedstad, som er en stor industriby og har en viktig strategisk beliggenhet som spærrestilling i Donaudalen, helt omringet, og 9/10 av den befinner seg nå på russernes hender, til tross for at kommandanten, SS-generalen Sean Dietrich, en av Hitlers mest trofaste, ga ordre til at den skulle forsvares til siste mann, og til tre for at russerne for å skane de mange vakre gamle bygninger vesentlig har kjempet seg vel gjennom gatene med lette automatvåpen og har avstått fra bruken av artilleri. - Nord for Bratislava rykker andre av Malinovskis styrker nordover mot Brno (Brünn) og vest for Wien videre gjennom Donaudalen i retning av Linz, mens styrker fra Tolbuchins armégruppe presser seg sørover gjennom Sommering-skaret mot Graz.

På Italia-fronten, hvor det så langt har vært lokal virksomhet i vinter, er det satt inn en tyensynlig større offensiv på den østlige sakter, fra Bologna-avsnittet til Adriaterhavet. Hvis man klarer å bryte gjennom (til tross for at fronten helt siden invasjonen har vært meget stemoderlig behandlet av den allierte overledelsen), vil det såmøn med det russiske støt i Østerrike mot Steiermark og Kärnten og den økte virksomhet i Jugoslavia (hvor Sarajevo ble stormet den 6. april) kunne bringe i fare de ganske store tyske styrker (10 divisjoner?) som nå befinner seg i Bosnia, Kroatia, Slavonia og Slovenia, formentlig som en framskutt flankedekning for den sørlige Alpefestning. De nå alt generelt betydelig av at deres jernbane Wien-Graz-Zagreb er avskåret.

Det fjerde Østasien. Kampene på Birmas i Burykyu-gruppen fortsetter. Den japanske motstand er noe sterkere, men amerikanerne går fram, og har også gått i land på en annen øy i gruppen, 16 km fra Mindanao. Ved et sjø- og luftslag 7.-8. april ble japanernes største slagskip, 45 000 tonnere "Yamato" senket, sammen med to kryssere og en jeger. - Sulu-øyene, mellom Filippinene og Borneo, er nå ranset etter amerikansk landgang der, og på Luzon fortsetter framgangen. - I Burma går 14. britiske armé videre fram.

Krigen i lufta. De alle arméers herlige framrykning i vest har medført en den strategiske bombing nå blir konsentrert om all i Nord- og Midt-Tyskland med "Happy Valley's" (de all. flygernes betegnelse på Ruhr, som alt i alt har mottatt en bombelast på 120 000 tonn) runder omringet av amerikanerne og en rekke av Vest-Tysklands trafikkstrømer på all. Herder har RAFs Bomber Command gått til sterkt angrep på ubetverntone i de nord-tyske byer, mens den 3. amerikanske luftstyrke har tatt og av flyplasser, jernbanestasjon, elje- og

våpendepoter i Helion-Tyskland. Foruten et dagangrep med 6 og 10 tonns bomber mot ubåtredere i Hamburg har br. styrker på 1000, 900 og 650 tunge bombefly rødt 2 natterangrep mot Hamburgs og Kiels ubåtverfter. Spesielt er Kiel nå viktig for nazistenes ubåtindustri, idet byen har 3 store verfter som setter sammen ubåter av deler fabrikkert over hele Tyskland. Under tirsdagens angrep på Kiel senket engelskmennene også det kjente tyske tommeslagskip, 10 000 tonnere "Admiral Scheer".

Hver dag i denne uken har amerikanerne vært på vingen inn over Midd-Tyskland med styrker på 1200-1300 tunge bombefly eskortert av 600-800 ja gere. Særlig har tyske flyplasser for rekyl-drevne fly i Berlin- og München-områdene vært viet stor oppmerksomhet. For første gang på 5 uker gjorde Luftwaffe alvorlig motstand undet det store dagangrep Tordag. 116 tyske fly ble da ødelagt på bakken og 105 skutt ned. Tirsdag tapte tyskerne 284 maskiner på bakken og 21 i luften. Amerikanernes tap har hele tiden vært meget lette. BBC oppgir at tyskerne i jan. 1945 tapte 174 fly på bakken, i feb. 568, i mars 1119 og i de første 10 dager av april 2000.

De taktiske styrker i vest har i denne uken særlig angrepet de tyske retréttlinjer fra Nederland, hvor hundrevis av kjøretøyer er blitt satt ut av spillet. Jagerflyene som benytter tyske flyklasser, har Berlin innen lett rekkevidde. Montgomerys avskjæring av Holland har alt hatt en meget gledelig virkning for den engelske befolkning. Siden skjær torsdag har tyskerne ikke sendt noe V-våpen mot England. Dette behøver ikke nødvendigvis å bety at britene nå er utenfor fare for disse angrep, idet V-1 også kan startes fra fly, og det er mulig at V-2 kan sendes ut fra andre baser enn de hollandske, kanskje fra Norges sørvestkyst.

RAF melder at den britiske flyaktivitet i norske farvann er blitt føddoblet i de siste ukene. Torsdag ble et tysk forsyningskip satt i brann i Årdalsfjord, Trolg etterlot Beauffighters 6 handelsskip og et es kortsfartøy i sykende tilstand i Kattgatt, søndag oppnådde Coastal-Command's fly fulltreffere på to handelsskip på Norskekysten og mandag ble 6 tyske fartøyer på vei til Norge med ubåt-dieselolje satt i brann i Kattgatt. En tysk 5000 tonner er også senket av britiske fly ved Vadheim i Sognefjorden.

En oppsiktsvekkende melding i den norske sending fra Amerika den 6. april sa at den norske regjering har bedt den svenske om å oppgi sin nøytralitet og rykke inn i Norge. Meldingen, som ikke er bekreftet fra London, må være feilaktig og antagelig bygge på korrespondentrapporter. I øyeblikket kan neppe hverken norske eller allierte myndigheter ha noen interesse av en svensk innmarsj i Norge. En annen ting er hva som kan bli aktuelt hvis tyskerne her nekter å kapitulere etter Tysklands sammenbrudd og kanskje endog i siste omgang vil opprette et terrorveldet og foranstalte ødeløggelser over hele landet i Finnmark-målestokk.

Russland har oppsagt nøytralitetsavtalen med Japan. Den skulle løpe ut år til, men russerne mener at Japan ved å angripe Russlands allierte og støttet dets fiende Tyskland har misligholdt avtalen, og at Russland der med står fritt. Det formelle grunnlag er dermed til stede for russisk deltagelse i krigen mot Japan etterat Tyskland er beseiret. Om det vil skje, vet ennå ingen, men spørsmålet om å stille til rådighet russiske baser i Vladivostok-området kan iallfall om ikke lenge bli aktuelt.

Den tsjekkosllovakiske eksilregjering i London er via Moskva vendt tilbake til hjemlandet og har tatt opphold i Kosice. Regjeringen er senere blitt omdannet, og den nye regjeringen betegnes som et kompromiss mellom de radikale og de borgerlige partiene. Den består foreløpig av 16 medlemmer, hvorav 6 representerer Slovakiet. Kommunistene innehar 6 av ministerpostene. Som statsminister er Ripka blitt avløst av Firlinger, tidligere ambassadør i Moskva. Krigsminister er general Svoboda, som har ledet det tsjekkosllovakiske annekors i Russland under krigen. President Benesj uttaler at den nye regjering bare skal fungere provisorisk inntil forholdene tillater alminnelige valg. Et godt forhold til Sovjetunionen blir et hovedpunkt i tsjekkosllovakisk utenrikspolitikk.

Et halvt år er gått siden den første stripe norsk jord ble befridd. Et halvt år siden tvangsevakueringens og "finnmarkiserings" redsler spredde sorg og harme over hele landet og langt utover norske-grensen. Hvordan har forholdene utviklet seg i de befriddede områder i den tid som er forløpet siden dengang? Vi får spørsmålet gå videre til en nordmann som nylig er kommet fra Finnmark.

- Finnmark fikk den lykke å bli den første frie del av Norge. Men det ble en dyrekjøpt frihet. Det var et til grunnen herjet og ødelagt land som lå tilbake etter tyskernes retrétt. Sjelden har noen nordmenn stått overfor en vanskeligere oppgave enn den de menn og kvinner ble budt som skulle ta fatt på gjenreisningen. - Knappt 14 dager etterat de første russiske avdelinger var gått over norske-grensen, kom de første norske militære styrker og en rekke norske sivile representanter til Sør-Varanger (6. nov.). Da var alt de lokale myndigheter trådt i virksomhet flere steder. Den nye fylkesmannen, redaktør Peder Holt - Vardös tidligere ordfører - arbeidet i Vadsø, og Kirkenes hadde fått igjen sin gamle ordfører, Sverre Døvik. Det var en stor fordel at de norske sivile representanter for en rekke av departementene, med en gang kunne oppta samarbeide med lovlige norske myndigheter.

- Etterhvert er vel siviladministrasjonen blitt videre utbygget.

- Ja, det gjelder både stats-, fylkes- og kommuneadministrasjonen. Et fylkesutvalg ble tidlig tilsatt og naturlig nok er fylkesledelsen tillagt en ganske vidstrakt myndighet. Ordførere og lensmenn er oppnevnt i de befriddede herredene, likeså forsyningsnæder og såvidt mulig andre kommunale organer. Ikke minst viktig er det at et lovlige rettsvesen og et politi som følger rettsstatens prinsipper, er gjenopprettet. Således er en del av de norske polititropper i Sverige fløyet nordover. Det kan også nevnes at samarbeidet mellom den norske stat og den norske kirke er gjenopprettet i de befriddede områdene. Kirkens brudd med statsmyndighetene i 1942 gjalt jo bare det qutslingske voldsregimet. Den uredde Trondheimspresten, Arne Fjellbu, velkjent fra kirkenes kamp mot nazismen, er utnevnt til biskop i det befriddede Finnmark. Han skal fungere inntil Hålogalandsbispen, Krohn-Hansen, igjen kan bestyre sitt embete.

- Det mest akutte problem for de nye myndigheter var vel forsyningene?

- Ubetinget. Og jeg vil si: forsyningsspørsmålet i videste forstand. Det gjaldt i første omgang å skaffe mat, klær, de viktigste husgeråd, og ikke minst husvår og brensel til befolkningen som for størstedelen stod helt på bar bakke etter tyskernes herjinger. Neste oppgave er å få arbeidslivet igang igjen: skaffe båter, drivstoff og redskap til fiskerbåtene, trekraft, kunstgjødsel, for og settepoteter til jordbruket. En kjenneoppgave når en tenker på hvor fortvilte forholdene var. Størstedelen av fiskeskjøytene var senket eller brent, ja selv småbåtene og fiskeredskapene hadde tyskerne ødelagt hvor de kunne. Avsvidd hus og redslaktede besetninger overalt, og et område såstort som Danmark så og si blottet for transportmidler. Legg hertil isørketid og vinterkulde og en eneste lang og utsatt transportvei fra England hvor forsyningene måtte hentes.

De norske myndigheter i Storbritannia gikk inderertid fra første stund inn for å skaffe hjelp så hurtig som mulig. En hadde håpet å få et forsyningskip avgårde samtidig med de første troppene, men det lot seg desverre ikke gjøre. Så anspent som de alliertes transportsituasjon er under de veldige operasjoner i Europa og Østen, er det ugjærlig å få selv et enkelt skip frigitt på kort varsel. Innderertid ble det sendt 150 tonn matvarer med den britiske krysser som førte over de norske styrkene. Det var etter sigende første gang i den britiske flåtes historie at et krigsskip hadde sivil last ombord. For den som vet hvor ujerne britene bryter med sine tradisjoner, sier det endel om vår good-will i England.

Ved første anledning ble så et av våre handelsskip utrustet og sendt nordover. Dermed var den øyeblikkelige nød avhjulpet. I de områder som er under norsk kontroll, har i det hele ingen direkte sultet selvom det har vært lite mat. Heller ikke har folk tatt skade av frost og kulde. Jeg vil også framhøve at fjellsamenes rakryggede opptrøden betød en vesnetlig hjelp for matforsyningene. Til tross for løfter og trussler fra Jonas Lie personlig reddet de reinbestanden - over 40.000 dyr - inn på vidde utenfor tyskernes

rekkevidde. Den normale nedslatningen av flere tusen rein gav oss en uvan-
derlig tilgang på kjøtt. (Da fiskesituasjonen uttalte statsråd Frihagen
etter sitt besøk i Finnmark nylig: Fisket utgjør 80% av Finnmarkens næring
liv i vanlige tider. I dag er det bare vel 100 fiskebåter igjen - og det er
småbåter - men likevel får man dekket det daglige behov for fisk. Hvedyr-
bestanden er det gått langt utover. Etter de opplysninger som foreligger
er det igjen i fylket: 200 hester, 3000 kyr, 4000 sauer, 140 høns og in-
gen griser. Men det er kommet store forsyninger til Finnmark, og Frihagen
uttalte at man hittil hadde gått ut fra de rasjoner som gjaldt før befriel-
sen; men snart ville en økning bli gjennomført).

- Er den vanskelige transportsituasjon blitt noe bedre etterhvert?

- Endel. Men det er fremdeles et av våre vanskeligste problemer. Alle
bilene og de fleste hestene tok tyskerne med seg. Bruene ble sprengt. Det
vi måtte klare oss med var rein og pulk og på kortere distanser skiene. En-
del biler fikk vi overlatt av russerne, men vi trenger mange flere. Avstan-
dene er enorme. (Senere er det kommet biler også fra England). - Også te-
lefon- og telegrafnettet hadde tyskerne rasert så godt de kunne. De viktig-
ste linjene er etterhvert provisorisk bygget opp, så vi har en nödtørftig
forbindelse til en rekke steder. Vadsøkringkasteren sprengte tyskerne. Vi
har regelmessig flyforbindelse med Sverige. Det er en god hjelp og gir oss
bl.a. postforbindelse med utenverdenen.

- Boligforholdene?

- De er naturlig nok slette selv om de varierer en del fra sted til
sted, med graden av tyskernes ødeleggelser og etter hvor mange folk som
klarte å redde seg unna tvangs-evakueringen. Kirkenes og Vadsø rekkvikke
tyskerne å tvangs-evakuere. Selve Kirkenes med A/S Sydvarangers store gruue
og fabrikkanlegg ble imidlertid totalt rasert, men boligkvarterene i for-
staden Bjørnevatn står delvis igjen. Der har de fleste av byens folk fått
tak over hodet, selv om de har trøst. Verdø er så og si uteløst. Likest
Hammerfest. Ja, selv Kirkestedene Karasjok og Kautokeino langt inne på Fin-
nmarksvidda ble ikke spart. Stort sett kan en si at ødeleggelsen er mer
total jo lenger vest en kommer og tyskerne fikk den tid de trengte. Særlig
lille er det de stedene hvor tyskerne kom igjen etter den første retretten.
Det gjelder bl.a. Nordkynholmliva med de store fiskeværne Nahaam, Gamvik
og Berlevåg. Stort sett ikke tyskerne lot igjen etter seg første gang,
da de dro sin vei, men litt lilla de befolkningen reddet seg opp i fjel-
let hvor de holdt seg skjult til tyskerne var borte. De kom de ned igjen
og forsøkte å innrette seg som de best kunne mellom ruinene. Men en dag
kom barefolket tilbake på strandhugg. De svidde av de lille som var igjen
og jaget etter folk med blodhundene rundt i fjelllet. Dommedag var de siste
livsmuligheter ødelagt og endel av befolkningen ble evakuert østover til
Varanger. Som kjent er også flere hundre mennesker evakuert til England på
britiske krigsskip fra Sørøya - den store øya utenfor Vestfinnmark.

Ellers har folk stuet seg sammen på et vis i jordganner, hytter og un-
der hyelvede båter. Det har gått, fordi det måtte gå; men det er klart at
i lengden kan det vanskelig fortsette på denne måten. Dessverre er skogen i
Fasvik og Lene lilla medfart av tyskernes rovhuget, så den tåler knapt yt-
terligere belastning. Vi håper å få opp trevirke til husbygning fra Sver-
ige og Finland når veiene blir åpne til sørlig våren. Fra England har vi
fått noen engelske brakker - de s.k. "Wissen-huts" -, men det kommer så
altfor lite.

- Hvordan er helsestilstanden?

- Vi har heldigvis klart å unngå alvorlige epidemier, og håper å slip-
pe det også for framtiden. Men det er klart at skabb og utsty trives i de
dårlige boligene, hvor de hygieniske forhold er alt annet enn tilfredstil-
lende. Lågene våre gjør et stort arbeid under vanskelige forhold. Utan
forklaring for de andre nå jeg får framleve ett navn: Gunnar Johnson, tid-
ligere overlage ved Oslo legevakt. Han har gjort en kjempinnsats som sent
vil bli glemt av folket i Finnmark.

- Sverden har folk allers klart seg igjennom den lange okkupasjons-
stid en?

- På mange måter har Finnmarkingene vært utsatt for hardere påkjenning-
er enn folk i andre landdelar. I Sørvaranger f. eks. levde den norske be-
folkningen som en litas slaver i en stor tysk militærleir. Kirkenes var

jo hele tiden hovedbasen for Munnskfronten. Tyske soldater ble tvangsinn-
losjert overalt i privathusene. Store deler av den namlige befolkning ble
dratt inn i tyske arbeid til uvanlig høye lønninger som førte til ren in-
flasjon. Hertil kom at Finnmark var så og si isolert fra resten av landet
de siste årene.

- Apropos inflasjon, hvordan er pengesituasjonen ordnet nå?

- De gamle sedlene gjelder fremdeles. Men lønningene er stabilisert i
samsvar med avtalene mellom Arbeidsgiverforbundet og Lønnsorganisasjonen.
De to organisasjoner ble som kjent enige om et dyrtidstillegg på 30 øre pr.
time for voksne arbeidere, 20 øre for voksne kvinner og et prosenttillegg på
17,5%.

- Begynner kulturlivet å ta seg opp igjen?

- Det er klart at det alt vesentlige av tiden og kreftene er gått med
til å skaffe de mest nødvendige materielle goder. Men vitebegjæret og les-
lysten er stor blant folk, og det er et stort og udekket behov for informas-
jon om hva som er skjedd og skjer ute i verden. Ikke lenge etter befriel-
sen, så den første avisen dagens lys. Det var den gamle avisen "Folkets Fri-
het", redigert av Ivar Viken, som fikk åren av å trykke de første fri ord i
et fritt Norge igjen. - Jørgen Juve har arbeidet her oppe fra første stund.
Vi har også hatt besøk av pressantasje Schive fra Tegastasjonen i Stockholm
og av Olav Nyttun fra Norsk Rikskringkasting i London. - Det kan også nevnes
at idrettsfolket er begynt å røre på seg etter den lange pausen.

- Hva med rettsoppgjøret med våre hjemlige landssvikere?

- De "største" av nazistene våre reddet seg sydover i god tid. Bortsett
fra Rudolf Kløgen, varaforfæren i Kirkenes og landets kanskje største
brakkebeton, Milson, var det mest småfolk igjen. Endel er satt fast, men
det er ikke overflod av arrestasjonslokaler. Det er forresten rent flaut å
se hvor liten verdighet det er igjen i de "statsbærende" som før var så høye
i hatten. Russerne har ikke på noen måte blandet seg opp i rettsoppgjøret,
men hele tiden betraktet det som et rent indre norsk anliggende. Til tross
for "Aftenpostens" dramatiske nakkeshudsherbetninger, Ivar både Rudolf Hnu-
gen og alle de andre den dag idag.

- Den militære situasjon?

- Etter at de tyske hovedstyrker har trukket seg tilbake sydover til
Lyngen-linjen, er Nord-Troms og endel av Vest-Finnmark nærmest et ingen-
mannsland, hvor bare spredte tyske og norske patruljer opererer. Noen fast
frontlinje kan en ikke snakke om i disse uvissonne og vidstrakte traktene.
Beller ikke er det kommet til større kamphandlinger vestenfor Tana-linjen.
I de befriete områdene er endel av den vernpliktige ungdommen etterhvert
mobilisert og tilsluttet de norske styrkene fra Storbritannia. De herdføre
finnmarksguttene agner seg utærket til den slitne patruljetjenesten.

- Forholdet til russerne?

- Det er det aller beste. De russiske militære myndigheter har opp-
trødt helt igjennom korrekt, og troppen er vel disiplinert. Russerne har
ikke bare latt være å gripe inn i den norske sivilforvaltning; de har ikke
engang en observatør eller forbindelsesoffiser hos våre sivile myndigheter.
Også på flere andre områder har våre russiske allierte unnlatt å utnytte si-
ne rettigheter etter militæravtalen av mai 1944. Særlig har de til dags da
ikke rekvirert et eneste norsk privathus. De russiske soldatene sover ute
under åpen himmel. Det kan også nevnes at russerne har påtatt seg hele mat-
forsyningen - ikke bare til seg selv, men også til alle de norske militære
styrkene. Vi har altså fått det beste inntrykk av russerne, og jeg tror jeg
tror si uten å skyte et vi nordmenn har atskillig god-vill hos dem.

- Hva mener De om framtiden?

- Jeg er optimist tross alt. Det er godt to i Finnmarkingene, og de har
ikke tapt motet. Ingen som ikke selv har opplevd det kan fatte hvor hurtig
landet er og hvilke lidelser folket har gjennomgått. Det gjelder både de som
ble slept sydover av tyskerne og de som hang så fast ved helajorden at de
trosset sult og fare og rønte til fjells. Mange heltedæder er utført i det
stille. Vi holder nå på å bygge opp et samfunn fra dets mest primitive ele-
menter. Finnmark var ikke noe rikt fylke før, og det er selvsagt et vi tren-
ger all den hjelp vi kan få i mange år framover. Det var nok så et Nord-Nor-
ge ofta ble tilslidsett før krigen. Men det nå være en plikt og årsak for
høle landet et Finnmark kommer i første rekke i gjenreisningsarbeidet.

Det er 5 år siden tyskerne angrep Norge. I hele denne tid har nordmenn ute og hjemme, ledet av den ukuelige Håkon den 7., ført en stadig kamp for friheten. Sjøfolk, soldater, marinens menn og flygere har kjempet side om side med menn fra Storbritannia. Vi som har hatt den lykke å arbeide på fri jord i et fritt land har med beundring sett på den norske hjemmefronts stille, intone kamp mot nazistene. I den siste tid har øyeblikket vært inne til en offensiv sabotasjekamp mot fiendens tropper og kommunikasjoner. Den har vært fremrakende planlagt og satt i verk koordinert med den alliertes overkommandos behov. Det er oppnådd bemerkelsesverdige resultater. Det er godt å minnes at nazistene hver eneste dag har lidt nederlag overfor de tapre nordmenn, hvis mot er like stort som deres antall er lite. Det blir mørke stunder før den endelige frigjørelse, men slutten på Norges lidelser kan skimtes. Når den tid kommer vil det norske folks store konstruktive krefter bli frigjort for å skape et nytt, demokratisk Norge, som skal ta plass i de forenede nasjoners råd. Være to folk hylder de samme idealer og den samme demokratiske styreform. Til disse bånd fra tidligere er kommet et nytt i den felles fare vi står overfor, og som vi går ut av til felles seir og gjenoppbygningssoppgaver.

- 0 -

Statspolitiet tar stikkprøven på all innenlandsk post. Det forekommer stadig arrestasjoner p.g.a. at folk har skrevet uforsiktig i privatbrev. Skriv aldri noe som kan bringe deg selv eller andre i klørne på Stapo! Alle brev kan komme i urette hender.

- 0 -

"Krigen er snart slutt så..." Noen mennesker synes idag det er mindre grunn til å være forsiktig enn før, fordi "krigen snart er slutt". Det skulle være unødvendig å si at denne oppfatning er så gal som vel mulig. Hjemmefrontens kamp blir stadig viktigere, og Gestapo følger stadig ivrigere og mer utpekulerte i sine metoder. Dette gjelder ikke minst når krigen er slutt på kontinentet, mens tyskerne fremdeles har makten i Norge. Da må ingen i glæden over at krigen er slutt plumpe ut med det han vet.

Det er videre en nokså utbredt oppfatning (blant menn) at kvinner preter uforsiktig vekk, mens menn er tause og travste. Men vi tror løsmunnetheten er noenlunde likt fordelt på de to kjønn.

Man kan si at det er løsløstforrideri å være løsmunnet. Det er riktig. Men først og fremst tyder det på at vedkommende er et fjells, som er så stolt av det han (eller hun) vel at han ikke kan holde på det. Hold kjøft!

- 0 -

Fra Gudbrandsdalen meldes det at 4 menn som holdt til på Havnesetra nær Otta, har vært i kamp med tyske politistyrker. Karene kom i påsken ned til gården Havn, hvor de ble overrasket av det tyske politi. Det kom til skuddveksling. En Oberløytnant, som var sjef på Dombås, ble skutt. 3. av de norske, deriblandt gårdens eier, falt. Den 4. kom seg unna. En patrulje ble sendt opp til setra, som ligger ikke langt fra Peer Gyntlytta. Her fant de radiosender og mottaker. Setra ble svidd av.

I Vågømo har det også vært kamper. Under en razzia etter en ung gutt, skjøt en familiefar to tyskere og demest seg selv. Igså i Skjæk har det vært uroligheter. Alle steder arresterte tyskerne vill, erlog gutter på 11 og 14 år. De arresterte er ført til Dombås. Man mener at grunnen til uroen er de fallskjermjegere, som vi meldte om i forrige nr. Tyskerne driver klappjakt etter dem i fjellene.

- 0 -

Den svenske regjering har samtykket i at 200 av medlemmene i Det svenske-norske frivilligforbundet får utdanning ved den svenske forsvarsskole de-poter. Sekretæren i forbundet, redaktør Olav Janson uttaler at forbundet nå teller 1000 medlemmer, men man ventet at innmeldelsene vil strømme raskt inn etter regjeringens beslutning.

- 0 -

Det foregår for tiden temmelig meget skygging. Se opp!

Den danske politiker J. Christas Møller har nylig vært i Sverige for overleggninger med svenske myndigheter og representanter for den danske hjemmefront. Vår medarbeider fikk anledning til et intervju. Christas Møller var leder for det danske konservative parti. Han var folketingsmann og en tid statsråd i Staunings samlingsregjering i 1940. Såvidt vites har han betydd mer enn kanskje noen annen for dannelsen av den danske hjemmefront. I april 1942 måtte han forlate landet, dro til England og ble formann i Det danske råd i London. For dansker ute og hjemme er han blitt et samlende punkt.

- Hva mener De om behandlingen av Tyskland etter krigen?

- Tyskland må avvåpnes grundig og effektivt for lange tider framover. Den tyske militarismen må knakkes ordentlig. Krigsforbryterne må straffes med ytterste strenghet og oppgjøret med dem må gjøres hurtig og bestemt. Man må begynne med de største. Hvis noen skal slippe unna, må det være de små.

Avvepningen av tyskerne og oppgjøret med nazismen og militarismen må altså gjennomføres hurtig, hardt og effektivt; men derimot er jeg en avgjort motstander av en oppstyking av Tyskland. Landet må beholde sin enhet, og jeg tror at vi må gi tyskerne de samme økonomiske betingelser som andre folk. Det er vel ikke rettferdig og rimelig, men det er klokt. Hvis tyskerne blir holdt nede i fattigdom og elendighet, nærer vi deres hat og gir mulighet for neste Hitler. Når vi planlegger for behandlingen av Tyskland, må vi alltid holde målet for øynene: å skape en fred som holder.

For Danmarks vedkommende er det ganske klart at flertallet av befolkningen ønsker at Danmark fortsatt skal være en nasjonalstat. Vi ønsker ikke tysk område. Derimot kan det vel være riktig at Holland for en tid framover får tysk jord som erstatning for de oversvømte områder. Dette er jo en livsbetingelse for landet. Dessuten vil Tysklands grense mot Polen bli flyttet vestover. Men man bør ikke, som sagt, leneste Tyskland slik at det ikke kan sikre sine innbyggere en rimelig levestandard.

- Hva mener De om onskolning av det tyske folket?

- Tyskerne vil aldri lære seg oppdret av utenlandske lærere. Hvis de skal anskoles, så må de gjøre det selv. Vi får håpe at de kan finne frem til siviliserte og humane idealer. Det er mulig at de kan lære meget gjennom kommunalt selvstyre. Dette kan gi landet nye menn, og det vil vise oss landets hensikter og utvikling.

- Mener De at Danmark bør være med på okkupasjonen av Tyskland?

- Ja, og jeg mener det vil være hellig om Tysklands naboer kan gjøre seg gjellende når Tysklands framtidige skjebne avgjøres. Jeg tror at vi dansker vil være klokere når det gjelder problemet Tyskland enn engelskmenn og amerikanere. Nasjoner som har vært Tysklands naboer, vet av sørgelig erfaringer, hva det vil si, og de nasjoner som har gjennomgått tysk okkupasjon har ganske andre forutsetninger for å forstå problemet Tyskland enn de engelske og amerikanske folkene. Vi må ikke vente at disse nasjonene skal huske lenge noe de ikke selv har opplevd.

- Er det ikke Deres mening at man gjør seg skyldig i en alvorlig feiltakelse hvis man skjeller mellom nazismen og det tyske folket?

- Ja, jeg kan ikke se noe som taler for å skille mellom folket og dets ledere. Forrige gang var det kritikk og bestemt motstand mot den tyske krigspolitikk innen folket; men Liabknecht og hans venner var for få og uten innflytelse. Denne krigen er i langt større utstrekning enn den forrige det tyske folkets krig. Naziregimet ville ha vært umulig hvis ikke Hitler hadde appellert til noe vosnetlig i det tyske folkets karakter. Framtidige generasjoner vil ikke kunne forstå hvorledes "Mein Kampf" kunne bli en hel nasjonsbibel, hvis de ikke erkjenner at den uttrykte et folks innerste aspirasjoner. Derfor kunne Hitler få makten med slik fantastisk letthet. Er det noen som tviler på et hele det tyske folk ville ha akseptert Hitler og nazismen hvis Hitler hadde vunnet krigen i 1940 eller 41? - Til syvende og sist er det ingen forskjell mellom Erzberger, Strasesmann og Hitler. Alt fra våpenstillstandsdagen i 1918 ble denne krigen ført ut, og tyskerne forsøker nå å se segien til en tredje verdenskrig. Men, som sagt, vi får håpe at vi kan lede utviklingen slik at det tyske folket selv finner nye og humane idealer.

- Tror De at småstatene vil få noe å si i det framtidige internasjonale samarbeidet?

- Ja, hvis vi er dyktige nok. Det er ingen tveg + veien for at vi kan gjøre oss sterkt gjellende hvis vi har folk med stor dyktighet og klokskap. Fridtjof Nansen er vel det beste eksemplet på hvordan en representant for et lite folk kan utrette et verdensarbeid. Småstatene har mange viktige oppgaver i samarbeidet mellom nasjonene, og stormaktene bør ikke få det avgjørende ordet fordi de har ydet mest av krigsanstrøngelsene. Småstatene har relativt tatt sin del av byrden, og i enkelte henseender har deres byrde vært tyngere enn f. eks. Englands og USAs. Av de 3 "store" er det bare Russland som har opplevd okkupasjonen.

- Anropes stormakter. Hva er Deres syn på Russland? De er jo gammel høyrepolitiker.

- Jeg tror at den gjensidige mistenksomheten og vanskelighetene som har eksistert i forbindelse med Russland, har sin vesentlige grunn i at vi kjenner for lite til Russland og Russland for lite til oss. Hvis vi møter dem med tillit, vil de møte oss med tillit. Forøvrig synes jeg at utviklingen i Finland og Nord-Norge f. eks. er meget opplysnende og den bør gi oss tillit til Sovjetunionens gode vilje til samarbeid med de andre nasjonene.

- Hva mener De om de danske kommunister og om samarbeidet mellom kommunistene og de andre?

- Kommunistene har gjort en stor innsats for Danmarks frihet. Helt fra begynnelsen måtte de arbeide illegalt - partiet ble jo forbudt - og de har en fast organisasjon og stor dyktighet i det illegale arbeidet. Samarbeidet mellom kommunistene og de andre har hele tiden gått fint. Når ungdomsorganisasjoner, kommuniste og kristelige møter hverandre i den felles kamp for Danmarks frihet, er det klart at de kommer til å se på hverandre med andre øyne enn før. (Christinas Møller har gode erfaringer på dette området. Det er ikke lenger noen hemmelighet at den konservative Christinas Møller og kommunistlederen Aksel Larsen sammen grunnla den danske motstandsbevegelsen og startet den første illegale avisen "Fritt Danmark".)

- Hva er Deres syn på forholdet mellom motstandsbevegelsen og de gamle politiske partiene?

- Motstandsbevegelsens mål var fra begynnelsen av klart: vi skulle føre krig mot Tyskland og forsøke å få Danmark anerkjent som en av de allierte nasjonene. Vårt middel i kampen er først og fremst sabotasjen. Til å begynne med hadde vi partiene og den offisielle politikens menn mot oss. Men idag har motstandsbevegelsens linje seiret. Helt det danske folket oppfatter og anerkjenner idag sabotasjelinjene. Etter motstandsbevegelsens seier har de gamle partiers menn lavet "smukt" opp til denne linjen.

- Tror De at motstandsbevegelsen har noen framtid som selvstendig politisk parti?

- Nei! Motstandsbevegelsen er altfor heterogent sammensatt til å kunne danne grunnlaget for noe parti. Mens menn kommer fra alle hold, og de vil under fredstid igjen komme til å representere forskjellige interesser. De kan allikevel gjøre sin store og betydningsfulle innsats - de kan bli det nye salt innenfor de enkelte partier og de har ønsket å gi det politiske liv. Samtidig er det klart at det vil bestå en sterk solidaritetsfølelse og en sinnets ovenstemmelse mellom motstandsbevegelsens menn på tvers av alle partigrænser. Selv kommer jeg alltid til å stå Aksel Larsen nærmer enn den passive medløper i det parti jeg måtte tilslutte meg. Det vil sikkert også bli sterke bånd mellom norske og danske frihetsskjempere.

- Tror De at det vil bli store forandringer i sammensetningen av Riksdagen?

- Riksdagen personlige sammensetning vil sikkert undergå store endringer, men forholdet mellom partiene vil vel omtrent bli det samme.

- Mener De at tilkallingen blir tre sammen før nye valg har funnet sted? (Siste riksdagsvalg, som fant sted våren 1943, var iallfall forholdsvis fritt; men kommunistpartiet var forbudt).

- Ja, jeg tror det vil være heldig. Jeg er redd for at det kan ta lenge tid enn man tror å få organisert nye valg. For Danmark vil det være ulykkelig å ikke ha et forum hvor det kan diskuteres offentlig. Fri presse

og f. eks. pressekonferanser kan ikke erstatte en riksdagsdebatt. Her blir alle problemer luftet og gjennomgått i offentlighetens lys under særlig ansvar og under særlig tillitvokkede former. - Se hva parlamentet har betydd i England under krigen! Churchill har parlamentet bak seg og kan støtte seg på parlamentet. De store debattene i Underhuset inntar en sentral plass i denne krigens historie, og de har sikkert bidradd til at Churchill er blitt denne krigens leder framfor noen annen. Hverken Roosevelt eller Stalin har den styrken som ligger i å være parlamentarisk leder.

- Mener De at det i dansk politisk liv vil bli noe oppgjør med, eller utrensning av de mest kompromitterte førkrigspolitikerne?

- De som har gått flodens bredder, vil møte sin skjebne; men det er jo en sak for seg. Derimot kan ikke - og bør ikke - etterkrigstiden erte seg som noe oppgjør mellom motstandsbevegelsen og de gamle politikerne. Det er velogså de fleste av oss som har følt på et eller annet vis. Hvor mange var det f. eks. som forstod hva som skulle komme og samtidig forsøkte å bygge opp noe forsvar (for demokratiene)? Nei - motstandsbevegelsens linje har seiret - og det er nok for oss. De forskjellige felttakelser vi alle har begått må vi forsøke å slå oss stort nær. Vi må se framover - ikke tilbake.

- 0 -

Tysk gullbeholdning i de alliertes hender.

Sørvest for Gotha kom ~~en~~ over en usedvanlig rik saltgrube. I steden for salt inneholdt gruben ~~for~~ med gull og en mengde tysk og utenlandsk valuta foruten meget verdifulle malerier og andre kunstverker. Den tyske riksbank hadde påført en vesentlig del av sine midler her. Også bankens personale var tilstede, bl.a. presidenten for riksbanken, Fritz Fleck. Tyskerne påstod at bankens hele gullbeholdning var anbragt i gruben i Gotha. I allefall var det et fint kupp: 100 tonn gullbarrer, 3 milliarder tyske mark, 100 mill. franc, 2 mill. dollars, 4 mill. norske kroner pluss en god del engelske pund. I de alliertes hender, 100 tonn guld er omlag det dobbelte av Norges guldbeholdning 9. april 1940 (bortsett fra guld som tilhørte valutareserven). 100 tonn motsvarer etter normal guldpris 248 millioner kr. men et par dagens priser (ikke svartebørs) er verdien ca. 400 millioner. Den tyske Riksbanks guldbeholdning var ifølge bankens renskaper ca. 77 millioner RM. (= 136 millioner kr.). I saltgruben lå nok derfor også omtrent like meget røvet guld.

- 0 -

Regjeringsskifte i Hellas.

Regjeringen Plastiras har trukket seg tilbake og er blitt avløst av en ny regjering under ledelse av visesadmiral Voulgaris. Fra royalistene og høyrepartiene valgte etter hvert kritikken mot Plastiras. Han ble beskyldt for å behandle ELAS for mildt og for å virke for en utsattelse av valgene (noe ELAS antagelig vilje tjene på). Den nye regjering skal være partiløs, og regjeringssjefen har uttalt at oppgaven for den nye ledelse er å blande seg minst mulig inn i de indrepolitiske forhold. Det står tilbake å se om den upartisk vil følge denne linje. - 0 -

Finland etter valget. Etter valget blir partistillingen i Riksdagen som den er denne: Sosialdemokratene 53 (1939: 85), folkeriksdemokratene 49 (0), agrarparti 47 (58), samlingspartiet 28 (25), svenske folkeparti 10 (12), framskritt parti 7 (6), L.K.L. (Leppo) forbudt (8) og småbrukerne 2 (2). De borgerlige partiene beholder majoriteten i riksdagen med 101 plasser mot 99.

Som en direkte følge av valgutgangen kommer høyst sannsynlig regjeringen til å endres i radikale retning. I direkte sammenheng med dette står spørsmålet om presidentposten. Man tror at Tannerhelg i løpet av kort tid vil trekke seg tilbake, både av politiske og personlige grunner. Som mulig etterfølger ligger en mann særlig godt an, statsminister Paasikivi. Han er en av de få gamle konservative politikere som har russernes fulle tillit. Og i Finland betraktes han nærmest som stående over partiene. I tilfelle av at Paasikivi blir president, blir det aktuelt med en ny statsminister. Flere kandidater kan tenkes. Arbeidsministeren og LO-lederen Vuori skulle ha gode sjanser, da som han vil. En sterk aspirant er også Mauno Pekkala, som i likhet med Vuori tilhører opposisjonen i det sosialdemokratiske partiet.